

Ob robu pripisane

★ JAMES RESTON, poročevalac lista "The New York Times", je poslal Stalinu nekaj pismenih vprašanj, na katere mu je Stalin pismeno odgovoril. Vsebinski odgovori so bili v bistvu sledeči: Mir bo zavladal, če Zvezna prizna, da je Sovjetska zveza tista, proti kateri je usmerjena vsa agresija Zdr. držav; — da politika Sovjetske zveze ni le politika miru, temveč sploh edino pravilna politika. V bistvu je Stalin povedal tole: Obstojte in nehaite z vsem, kar ste pričeli (z oboroževanjem), toda ne vrtajte se v to, kar delam jaz! Če ne boste niti z mezinem mignili proti ekspanzijskim ciljem Sovj. zveze, ki jih izvajajo svetovne komunistične partije, tedaj bo zavladal na svetu mir. . .

★ "BORBA", uradni organ jugoslov. komun. partije, pravi, da je Stalinova izjava o možnem svetovnem miru, — prozoren "trik". — "Miroljubni" izrazi sovjetskega premierja da so čisto navadna hinavščina, pravi dalje "Borba", ki svoje ideološke sovjetske bratce pač najbolje pozna. Vse to je res, vendar nam ni "Borba" povedala nič novega, temveč samo priznala resnico, katero Zvezda že dolgo pozna. Poznal jo je že takrat, ko so Titovi letalci sestreljevali iz zraka ameriška letala, ko so jugoslovanski komunisti prisegali na nezmotljivost Stalina in ko je Tito pošiljal Sovjetiji cele vlake surovin, živin in masti na račun glavnega jugoslovanskega ljudstva!

★ GEORGE WITKOVICH, pomožnega urednika PROSVETE, so priseljeniške oblasti zaprle, češ da je vstopil v komunistično partijo po svojem prihodu v to deželo. Ta dogodek bo izzval troje vrst komentarjev. Eni bodo rekli: "Božji mlini počasi meljejo". . . . Drugi bodo komentirali s poslovenjem ameriškim pregovorom: "Vsak pes ima svoj dan!". Samo po sebi je razumljivo, da so prvi ko drugi, ki bodo tako komentirali, nazadnjaki, fašisti, mračnjaki in ostali produkti gnile kapitalistične reakcije. Duhovni gazda prosvetaskih prosvetljencev, progresivcev in naprednjakov, bo pa nemara komentiral nekako tako: "Po vsem svetu branimo 'demokracijo' in človeške pravice, doma pa je svoboda doživela najhujši poraz dne 26. decembra, ko so zaprli George Witkovicha, borca za resnično ljudsko in delavsko svobodo, o katerem pravijo zastopniki oblasti, da je komunist." — Rekli smo, da bo nemara komentiral tako. . . Nemara pa tudi ne bo, kaj se ve. . . V Ameriki je namreč začela vleči pekam huda sapa, ki se utegne po 20. januarju še bolj razpihati.

★ TITO, ki čedalje jasneje uvideva, da ne bo nič z njegovim nameravanjem in zaželenim obiskom Anglije, kamor se je bil sam povabil, se je oni dan silno razhudil nad Zvezdom in mu zagrozil, da če ne bo Zvezda plesala, kakor mu bo on godel, bo našel "drug izhod" (iz svoje gospodarske in politične kaše) in bo "zmanjšal svojo armado". . . In kaj bo, ko bo našel "drug izhod" in "zmanjšal armado"? — Ali bo — kakor Stalin, tudi on nakopal demokraciji svetu nadaljno mrzlo vojno na grbo, ki bo stala nadaljne bilijone? — Mar mu ni znana bajka o žabi ki se je napihovala, da bi bila velika ko vol, dokler ni počila?

PREKLIC VAŽNEGA ZAKONA?

Odbor za preiskavo neameriških aktivnosti sam priporoča preklíc zahtev po antikomunistični prisegi.

WASHINGTON. — Kongresni odbor za preiskovanje neameriških aktivnosti, ki je ponovno izjavil, da je komunizem v nekaterih strokovnih organizacijah "narodna sramota", je v soboto sam priporočil preklíc točke Taft-Hartleyjevega zakona, ki določa, da morajo unijski uradniki izpolniti protikomunistične afdavite ter priseči, da niso komunisti.

V svoji tozadevni izjavi pravi kongresni odbor: "Provizija tega zakona nima onega učinka, katerega so mu pripisovali njeni avtorji, temveč deluje v prid članov komunistične partije, ki so aktivni na delavskem polju." Ta zakon zahteva, da preden morejo unije vprašati za pomoč vladni odbor pri kolektivnem pogajanju, morajo njihovi uradniki najprej priseči, da niso komunisti.

Izjava kongresnega odbora pravi, da rekordi izkazujejo, da so unijski uradniki v mnogih slučajih komunisti, čeprav so položili zahtevano prisego, da niso.

Članstvo unij pa ne razume raznih tehnik, česar posledica je, da je komunistom mogoče prevzeti absolutno kontrolo v nekaterih unijah.

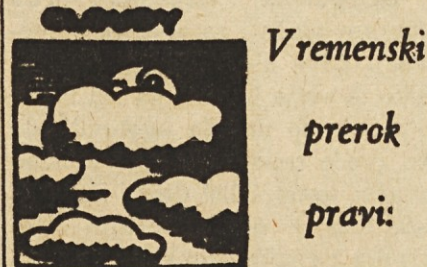
Jugoslavija pravi, da prejema premalo orožja od Zapada

BEOGRAD. — Jugoslovanska vlada se pritožuje, da dobi pre malo orožja od Zapada in da to orožje tudi prepočasno prihaja. Jugoslovanski vojaški voditelji apelirajo na večje in hitrejše dobave težkega orožja.

Tozadevni apel so naslovili na Zvezda trije generali: Mihajlo Apostolski, poveljnik višje vojaške akademije; gen. Savo Buric, šef tankovskih in motoriziranih enic jugoslov. armade, in gen. Savo Drljević, poveljnik jugoslov. artilerije.

Japonsko - italijanska pogodba

TOKIO. — Dne 27. dec. sta Japonska in Italija podpisali trgovinsko pogodbo, ki bo v veljavi leto dni.

Danes in ponoči deloma oblačno in ne premrzlo.

Važni dnevi svetovne zgodovine

Dne 29. dec. 1800 je bil rojen Charles Goodyear, ameriški izumitelj procesa za vulkaniziranje kavčuka. Umrl 1. julija 1860.

GEORGE WITKOVICH ARETIRAN KOT KOMUNIST

Clevelandski list "Plain Dealer" od pretekle sobote objavlja na svoji prvi strani sledečo novico od Associated Press:

PITTSBURGH, 26. dec. — Imigracijski uradniki so danes aretirali nekega 56 let starega moža iz Pittsburgha pod obtožbo, da je kršil imigracijski zakon s tem, ker je vstopil po svojem prihodu v Združene države v komunistično partijo.

Ta mož je George Witkovich. Pomožni imigracijski uradnik George Spine je izjavil, da je Witkovich, ki je uposlen pri "Prosveti", slovenskem časopisu v Chicagu, prispel v Združene države leta 1913 iz Jugoslavije. Ako bo obsojen oz. spoznan kot komunist, bo deportiran. Tako so izjavili imigracijski uradniki.

Sovjetski 'Dedek Mraz' ne prinaša darov, pač pa obilo propagande

"Dado Moros" je v Sovjetiji in deželah "ljudskih demokracij" nadomestil sv. Miklavža in Božič.

DUNAJ. — V Sovjetski zvezi in "ljudskih demokracijah" ni več Miklavža ne Božiča, ki sta bila nadomeščena z "Dedom Mrazom" kateri prinaša sicer bore malo darov, zato pa toliko več propagande. Češkoslovaški kom. organ "Rude Pravo", je n. pr. naznanil: "Dado Moros (rusko za 'očka mraz') bo prišel v Prago ter bo prinesel požrte sovjet. mladih pionirjev, ki bodo povedali češkimi otrokom o srečnem življenju v Sovjetski zvezi".

V Pragi so res pripravili vse za svečan sprejem Deda Mraza ter razstavili "darove", ki naj bi jih prinesel iz Sovjetije. Toda ti "darovi" so zelo dragi in povprečnemu 'obdarovancu' nedostopni: pomaranče po \$1.10 funt, fige \$1.90, rozine pa \$3.50 funt. . .

V Madžarski je bila prepovedana tradicionalna božična proslava in 26. december, to je dan in praznik sv. Štefana, madžarskega zaščitnika ali patrona, je bil proglašen za navadni delavnik. Po stari komunistični navadi postavljanja resnice na glavo, je bil praznik sv. Štefana proglašen za delavnik na "zahtevno ljudskih množic" . . . (Kakor v Jugoslaviji Božič).

Božič v Sing Singu

OSSINING, N. Y. — Jetniki tukajšnje Sing Sing jeletnice so imeli na sveti dan dobro kosilo, obstoječe iz pečenih kokoši, krompirja, omake, nadeva, pražene čebule, kumaric, bučnega "paja", kruha in kave. Katoliški duhovniki in protestantski pastirji so imeli bogoslužja, zvečer pa je bila filmska predstava, katere so se udeležili vsi jetniki razen na smrt obsojenih.

Poljska obtožuje Zdr. države

LONDON. — Poljska je obtožila Zdr. države, da je neko ameriško letalo priletelo 45 milj daleč v Poljsko iz Nemčije, ter odvrglo v Poljski dva vohuna - saboterja.

Novi grobovi

Mary Komin
V St. Alexis bolnišnici, kjer se je nahajala samo en dan, je v soboto ponoči umrla Mary Komin, 1046 E. 76 St. Bolehna je bila že več let. Rojena je bila v Dolenji vasi, Čatež pri Zaplazu in je prišla sem leta 1921. — Zapuška moža Jamesa (Naceta) in tri sinove: James, Sgt. Stanley in Pvt. Frank, zadnja dva sta pri vojaki v Texasu, prvi pa na Filipinih. V Clevelandu zapuška brata Franka Kamina, brata Janeza in Stanka pa v domovini, brata Matijo v Argentini, sestro Cecilijo pa v Evropi. Pogreb bo v sredo jutraj ob devetih v cerkev sv. Vida in od tam na Kalvarijo. Njegovo truplo bo položeno na mrtvaški oder v Grdinovem pogrebnem zavodu na E. 62. cesti danes popoldne ob petih.

Harry G. Schassberger

Srčnemu napadu je menodoma podlegel Harry G. Schassberger, ko je parkal svoj avto na parkališču v mestu. Star je bil 25 let in zapuška ženo Nadine, njene starše, sina, dva brata in stare starše. Živel je na 20629 Chickasaw Ave. Pogreb bo danes popoldne ob 2. uri v Epiphany cerkev na Lakeshore Blvd in E. 208 St. iz Grdinovega pogrebnega zavoda na Lakeshore Blvd. Pokopan bo na Knollwood pokopališču.

Novorojenka umrla

Staršem Howard in Norma Siefert je umrla v Euclid Glenville bolnišnici takoj po rojstvu hčerka. Zakonca stanujeta na 22390 Miller Ave. Pogreb bo danes popoldne iz Grdinovega pogrebnega zavoda na Lakeshore in na Calvary pokopališču.

Ivana Leskovic

Po dolgi boleznij je umrla v nedeljo 28. dec. na svojem domu na Hubbard Rd. v Madisonu, O., Ivana Leskovic. Njeno dekleško ime je bilo Jerina iz Gorenje vasi pri Gornjem Logu na Notranjskem. V Clevelandu zapuška hčer, omoženo Struna, sina Willjema in Euclida in vnuka Eddy Struna. Pokopana bo v sredo jutraj iz Behm pogrebnega zavoda.

Josephine Kotnik

V Wickhaven Invalid Home je umrla po dolgi bolezni Josephine Kotnik, poprej stanujoča na Thames Ave. Pogreb ima v oskrbi Želetov pogrebni zavod na E. 152. cesti. Podrobnosti jutri.

Anton Kastelic

V petek jutraj je umrl na svojem domu na 1623 E. 49 St. Anton Kastelic, star 67 let in doma iz vasi Dobro polje pod Gorico, odkoder je prišel pred 46 leti. Zadnje poldrugo leto je bil zaradi rahlega zdravlja upokojen, prej pa je delal približno 25 let kot strojni operater pri Atlas Mfg. Co. Spadala je k SMZ št. 5. Zapuška ženo Angelo, roj. Cimperman, ki je doma iz vasi Neredje, fara Rob, kakor tudi sorodnike in prijatelje. Pogreb bo jutri jutraj ob 8:30 iz Zakraskovega pogrebnega zavoda v cerkev sv. Vida ob 9 uri in od tam na Kalvarijo.

Železniška nesreča v Italiji

VERONA, Italija. — V bližini tega kraja je skočil s tira ekspresni vlak, ki vozi med Milanom in Benetkami. Prva poročila naznanjajo, da je bilo najbrž ubitih večje število potnikov.

ZAPAD NE BO NASEL STALINOVIM UKANAM

Po Stalinovem mnenju je mir mogoč samo, če se Zvezda brezpogojno ukloni vsem njegovim diktatom. — Vsaka obrambna poteza zapadnjakov proti njegovi agresiji, pomeni po njegovem nazoru — agresijo proti Sovjetski zvezi.

STALINOVA IZJAVA glede mrzle vojne ne pomeni, da smo kaj bliže resničnemu miru kot smo mu bili doslej. To, kar nam Stalin zdaj ponuja, je isto, kar nam je ponujal doslej: mir pod njegovimi lastnimi pogoji.

Stalin je odgovoril na vprašanja lista The New York Times, da ne smatra vojne med Vzhodom in Zvezdom za neizogibno, — da se strinja z idejo kooperacije v prizadevanju za končanje korejske vojne ter z idejo konference med najvišjimi predstavniki spornih velesil — to je med njim in novoizvoljenim predsednikom Eisenhowerjem.

Toda te njegove izjave so mahoma izgubile svojo važnost, ko je Stalin povedal, kakšen je — po njegovem mnenju — izvor in vzrok svetovne napetosti. "Vir svetovne napetosti so povsod in v vsem", je rekel Stalin, "kjer koli agresivna akcija politike mrzle vojne napram Sovjetiji pride do svojega izraza."

To pomeni z drugimi besedami, da če se hoče končati mrzla vojna, mora Zvezda priznati, da je Sovjetska zveza tista, ki je tarča agresivnih nastopov, — da izhaja ta agresija v glavnem iz Združenih držav in da politika Sovjetske zveze ni le politika miru, temveč sploh edino pravilna politika.

To, kar je rekel Stalin, je bistveno sledeče: Nehajte se oboro-

ževati, toda ne vmešavajte se v to, kar delam jaz, pa bo mir. — (To je tak "mir", kakršen je v češkoslovaški, madžarski, romuniji, Albaniji in v ostalih državah, ki jim on diktira in go-podari. Ured.).

Stalin nam ponuja mir, v katerem ne bi smel zapadni svet niti z mezinem ganiti proti ekspanzijskim ciljem Sovjetske zveze, ki jih izvajajo svetovne komunistične partije.

Stalinova cena za mir je brez-pogojna privolitev v vse, kar Sovjetija hoče in zahteva, ker smatra Stalin vsako odporno ak-cijo proti sovjetski agresiji — za agresijo proti Sovjetski zvezi. To je prav tako, kakor če bi se ropar, ki napade človeka z na-menom, da ga izropa in morda tudi ubije, pritoževal nad vmeš-šavanjem polijeje.

Mi imamo danes opravka z istim Stalinom, ki se je ponižno uklonil Hitlerju, ker je vedel, da je Hitler sposoben in pripravljen za vojno. To je isti Stalin, ki je moledoval pri Zvezdi za ot-ovoritev druge fronte, ko je bil enkrat napaden. Stalin spoš-uje samo silo, ničesar drugega ko moč in surovo silo, ker je sila e-dini zakon v svetu džungle, v katerem on živi.

Ko bo enkrat mobilizacija te sile in moči nadomestila apiza-nje in odvratno klečapljenje, bo tudi on bolj ponižen in sprav-ljiv!

Chas Chaplin je bil v Rimu obmelan z zeljnatimi glavami

Ameriški umetnik je prišel k premieri svojega filma — "Limelight".

RIM. — Ko je prišel znani ameriški filmski igralec v pone-deljek zvečer v to mesto k pre-mieri svojega zadnjega filma — "Limelight", so ga pozdravili s kanonado sadja in zelenjave. To s-vojestrano pozdravno "cvetje" je metala nanj množica kakih sto ljudi, ki se je bila zbrala pred Palazom Sjistina, kjer so predvajali njegov film.

Večina ljudi ga je navdušeno pozdravljala, ko je stopil iz av-tomobila, toda ko je prišel od-zdravljati in mahati z roko, so se vsula nanj jabolka, pomaran-če in zeljnate glavke. Pomaran-je bil ponovno in ponovno zadet od teh predmetov, toda se je dob-rovoljno smehljaj, ko je izginil skozi vrata v gledališče.

Chaplina smatrajo, kakor zna-no, za sopotnika in podpornika raznih komunističnih pokretov.

Bodimo pri vsaki vožnji previdni in zmanjšujmo število žrtev!

Staro drevo

MURAY, Ky. — V nekom tu-kajšnjem čvrstu so odkrili ve-liko drevo, ki meri v obsegu 68 čevljev in 18 palcev. Drevo je 140 čevljev visoko in znanstve-niki sodijo, da je najmanj staro 2,000 let.

Slovenska pisarna

6116 Glass Ave., Cleveland, O.
Telefon: EX 1-9717

TROJČKI (igra na Ligni pri-reditvi 4. jan.). Vaje: danes, po-nedeljek, ob pol 8 zvečer v Slov. pisarni. V torek in petek zvečer na odru SND. Tudi zadnji te-den priprav pridite vsi in točno. — P. Intihar.

MOHORJEVE KNJIGE še ni-so prišle v Cleveland.

SV. PISMO (Nova zaveza v dveh knjigah) se spet dobijo v naši pisarni. Obe knjigi \$4.

Jugoslov. skupščina je odobrila prelom z Vatikanom

BEOGRAD. — Jugoslovanski parlament je dne 27. decembra formalno in soglasno odobril od-lok maršala Tita, da se prekine diplomatske zveze z Vatikanom. (Tone Garden, svojevčasni ured-nik Prosvete, je v svojem spisu v Družinskem koledarju pred desetimi leti povedal, da pa-rlamenti komunističnih diktator-jev nimajo druge dolžnosti, kot soglasno odobravati diktatorje-ve ukrepe. Uredništvo).

Glavno besedo v tozadevni "debat" v skupščini je imel srbski minister Petar Stambolić, to je tisti "državnik", ki je ko-munističnemu sekrčarju "babo" ukradel, kar je izzvalo veliko državniško debato na komu-nističnem kongresu v Zagrebu.

Bodi previden in pazljiv, pa se boš izognil marsikateri ne-sreči!

Razne drobne novice iz Clevelanda in te okolice

Četrta obletnica — V sredo 31. dec. ob 7:45 bo v cerkvi sv. Vida sv. maša za pok. Franka Grebenc v spomin 4. ob-letnice njegove smrti.

Dodatek k zahvali — V zahvali za pok Frances Fa-bec je bilo pomotoma izpušče-no, da pokojnica zapuška tudi snaho Louise Fabec in več so-rodnikov tu in v stari domovini; v vasi Koritnice pri St. Petru na Krasu pa zapuška brata An-tona Sedmak in več drugih so-rodnikov.

Nov odbor — Na letni seji Carniola Hive No. 493 The Maccabees je bil izvol-jen za leto 1953 sledeči odbor: — Past Commander Mary Bolta, Commander Josephine Stwan, Ltd. Commander Christine Glav-an, Chaplain Mary Tekaucic, Mistress at Arms Mary Mahne, Sgt. at Arms Pauline Zigman, Picket Mary Vesel, Auditors: — Frances Tavcar, Ursula Unetic in Pauline Stampfel; Recording and Sick Benefit Sec'y Julia Brezovar, 1773 E. 60 St., EN — 1-4758, Record Keeper Pauline Debevec, 1287 E. 169 St. — IV 1-2048, Representative for Klub društev Julia Brezovar, Joseph-ine Stwan, Representative to the Conference Frances Tavcar. — Seje vsako prvo sredo v mesecu v SND na St. Clair Ave.

Po pismo naj pride — Miss R. Shume 1090 E. 66 St. ima v našem uradu pismo, ki ga ji je pisala Mary Lindich iz N. Chicago, Ill.

Rojakinja zbolela — Mrs. Terezija Lustig iz Emer-son Rd., Madison, Ohio, je ne-varno zbolela in je zdaj pri hče-ri Mary Ladiha na 1336 E. 55 St.

Črnci — škof v Afriki

PRETORIA, Južna Afrika. — Dne 23. decembra je bil ime-novan za škofa in glavarja škofi-je v Leribe, v Severni Basuto deželi, črnci Msgr. Emanuel Ma-bathoana. To je bilo zdaj prvi-krat v zgodovini katoliške Cer-kve, da je afriški črnci postal škof.

Devet ljudi zgorelo

NAGOYA, Japonska. — Del mesta Nagoya je uničil požar, v katerem je zgorelo devet ljudi, 22 pa je dobilo hude opekline.

NAJNOVEJŠE VESTI

SWEETWATER, Texas. — Ol-lie William Cox, 23 let star bogat rančer (živinorejec) se je včeraj dvignil s svojim letalom v zrak, nakar je sporočil po radiu na letali-šče, da bo ostal v zraku to-liko časa, dokler mu ne zmanjka kurivo, nakar bo z letalom treščil na zemljo, kar je tudi storil.

WASHINGTON. — Letos je veliko pomanjkanje šolskih prostorov, katerih bi bilo po-treba eno tretjino milijona več.

COLUMBUS, O. — Governor Lausche je izjavil, da mu dela skrbi veliko število av-tomobilskih nesreč preko bo-žičnih praznikov. Teh nesreč je kriva v veliki večini pre-velika brzina vožnje, zato je možno, da utegne zaka-nodaja odrediti instalacijo naprav v avtomobilih, ki bi kontrolirale njih naglico oz. jo omejevale.

1117 St. Clair Ave. Henderson 1-0623 Cleveland 3, Ohio

Published daily except Saturdays, Sundays and Holidays

General Manager and Editor: Mary Debevec

NAROČNINA

Za Zed. države \$10.00 na leto; za pol leta \$6.00; za četrt leta \$4.00.

Za Kanado in sploh za dežele izven Zed. držav \$12.00 na leto. Za pol leta \$7.00, za 3 mesece \$4.00.

SUBSCRIPTION RATES

United States \$10.00 per year; \$6.00 for 6 months; \$4.00 for 3 months.

Canada and all other countries outside United States \$12.00 per year; \$7 for 6 months; \$4 for 3 months.

Entered as second class matter January 6th 1908 at the Post Office at Cleveland, Ohio, under the act of March 3rd 1879.

83 No. 253 Mon., Dec. 29, 1952

Kako smo izgubili Kitajsko

Združene države Amerike so vodile naporno in silno krvavo vojno na Pacifiku, da so strle moč imperialistične Japonske. Glavni smisel teh hudih žrtev je bila ohranitev svobode in neodvisnosti Kitajske. Vojno za Japonsko smo l. 1945 zmagovito končali, zato pa je komaj štiri leta kasneje prišla vsa Kitajska pod komunistično oblast in tako pod vpliv Moskve.

Krojilci naše zunanje politike so ves čas trdili, da je za zmago komunizma na Kitajskem odgovoren v prvi vrsti vodja nacionalistov gen. Čangkajšek. Po njih besedah so Združene države Amerike storile vse, kar je bilo v njih moči, da bi tak razvoj dogodkov preprečile. Republikanski nasprotniki vladne zunanje politike pa so ponovno kazali na državnega tajnika Dean Achesona in njegove pomočnike v oddelku za daljni vzhod kot na krivce poloma na Kitajskem. Senator McCarthy je šel celo tako daleč, da je gen. Marshalla obdolžil naravnost izdaje.

Zasliševanja v senatu po odpuštu gen. MacArthurja, kongresne preiskave, porote, sodišča in posamezne preiskovalne komisije so v dokajšnji meri razsvetlile ozadje borbe za Kitajsko, obenem pa razkrile tudi osebe, ki so bile odgovorne v tem času za našo politiko na Daljnem vzhodu.

Zgodba Državnega tajništva o Čangkajškovi krivdi in o silni korupciji, ki naj bi povzročila njegov zlom, vse bolj in bolj blesti ter zgublja vtis verodostojnosti. Nasprotno pa dobiva javnost vtis, da je bila ameriška politika v dokajšnji meri sokriva nesreče, ki nas je zadela na Daljnem vzhodu.

Posebno odposlanstvo Združenih držav pod vodstvom gen. George C. Marshalla je odšlo k Čangkajšku in pritis-kalo nanj, naj vzame v svojo vladno predstavnike komunistov. Ko je Čang to zahtevo odklonil, mu naša vlada ni marala dati sredstev, s katerimi bi se lahko postavil komunistom uspešno po robu. Ameriške oborožene sile so zapustile Kitajsko in tako omogočile komunistom pohod preko Jangcekianga na jug, ne da bi se jim bilo treba bati, da bodo naleteli na vojsko ZDA.

Voditelji naše zunanje politike so stalno povdarjali, da kitajski komunisti v resnici niso komunisti, ampak le nekaki zagovorniki temeljite agrarne reforme, ki zahtevajo, naj se da zemljo onim, ki jo obdelujejo.

Odločilno vlogo v naši politiki na Daljnem vzhodu so igrali v onem času ljudje, o katerih zvestobi oblastva in javnost niso popolnoma prepričana.

Odločilno vlogo v naši politiki na Daljnem vzhodu so igrali v onem času ljudje, o katerih zvestobi oblastva in javnost niso popolnoma prepričana.

Owen Lattimore, vplivni svetovalec v času vojne v vprašanih Kitajski, je bil spoznan krivega pričevanja pred senatnim odborom, ki je preiskoval našo politiko do Kitajske.

John Carter Vincent, poklicni diplomat, ki je v onem času načeloval oddelku državnega tajništva za Daljni vzhod, po mnenju Loyalty Review Board ni zanesljiv. Oba moža sta pred novimi zasliševanji. Ponovno so preiskavali tudi zanesljivost nekaterih drugih uradnikov, ki so igrali večjo ali manjšo vlogo v odločitvah glede Kitajske. John Stewart Service je bil na osnovi ugotovitev take preiskave odpuščen iz Državnega tajništva, Oliver Edmund Clubb, uradnik našega državnega tajništva v Pekingu do prihoda komunistov, je stopil iz istega razloga v pokoj. Frank Coe, ki je tudi sodeloval na posvetovanjih o Kitajski in ki je pomagal krojiti gospodarsko politiko ZDA po vojni, je bil nedavno odpuščen kot tajnik International Monetary Fund, ker ni hotel senatnemu odboru povedati, ali je bil v vojnem času komunistični špijon ali ne. Alger Hiss, ki je bil v času, ko se je odločala usoda Kitajske, duša državnega tajništva in polagalec temeljev zunanje politike ZDA, sedi v ječi zaradi krive prisege, s katero je hotel prikriti svoje članstvo v komunistični stranki.

Ko je bil Lattimore l. 1941 imenovan za svetovaleca ZDA pri Čangkajšku, se je o svoji nalogi pred odhodom na Daljni vzhod posvetoval s sovjetskim poslanikom v Washingtonu K. Umanskim. Lattimore je bil na to mesto imenovan na priporočilo Currie. Ta, državni podtajnik Sumner Welles in dva znana ameriška komunisti, Earl Browder in Robert Minor, so na posebni konferenci l. 1942 govorili o razmerah na Kitajskem. Welles je ob tej priložnosti dal Browderju spomenico, v kateri je bilo rečeno, da so ZDA naklonjene enotnosti med kitajskimi nacionalisti in komunisti in da ne verjamejo poročilom, da bi bil komunizem resna nevarnost za Kitajsko. Mesec dni kasneje sta se Vincent in Service razgovarjala s kitajskimi komunističnimi voditelji, nakar je Service sporočil v Washington, da komunisti žele, naj bi ZDA posredovale med Čangom in komunisti.

Service in Davies sta stalno pošiljala poročila o slabih izgledeh za Čanga in predlagala, naj mu ZDA ustavijo podporo in se zavamejo za kitajske komuniste. Vincent in Lattimore sta nato spremljala podpredsednika ZDA Henry Wallace na njegovi poti v Sibirijo in na Kitajsko. V raz-

govoru med Čangom in Wallaceom se je Vincent zavzemal za pomirjenje med nacionalisti in komunisti; nakar se je temu mnenju pridružil tudi Wallace. Vincent je nato postal vodja kitajskega oddelka v državnem tajništvu in prav v tem času so ZDA obrnile Čangu hrbet. Dva meseca pred japonsko predajo l. 1945 je Lattimore priporočil predsedniku Trumanu, naj se zavzame za koalicio med Čangom in komunisti.

Vincent je nato sestavil tozadevno navodilo, ki ga je dobil gen. Marshall, ko je odšel na Kitajsko. Marshall je v smislu navodila pritiskal na Čanga, naj se pobota s komunisti. Ko je ta to zahtevo odklonil, so mu ZDA ustavile pomoč. Brez zadostnih količin streliva Čangu topovi, ki jih je dotlej dobil iz ZDA, niso veliko pomagali — zmaga se je nagnila na komunistično stran.

Edino vprašanje, ki ga je treba še rešiti, je: Ali so bili vsi ti ljudje, ki so na naši strani pletli to polomijo, pravi izdajalci ali pa le "koristni bedaki." Pri Hissu je sodišče svojo sodbo izreklo, drugi pa pridejo menda še na vrsto.

BESEDA IZ NARODA

Joliet, Ill. — Na Štefan dan smo pri moji sosedih vasovali. Obiskal jo je njen sorodnik iz Rockdale, s katerim sva že več let prijatelja in kadar pride na obisk se navadno tudi pri meni zglaš. Tudi to pot je tako naredil in na njegovo povabilo sem šel z njim k sosedu, da se kaj pogovorimo, ko je pa časa dovolj. V pogovorih smo obujali spomine. Sosea je pripovedovala, kako je kot dekle v mladih letih na Štefanovo hodila na razne veselice, kako so plesali in kako lušno da je bilo tam za morjem. Tudi drugi smo navajali vsak svoje doživljanje in dogodke. Ko pa smo prišli na sedanost, je pa vsak izmed nas omenjal, kake vesti dobiva od doma, kako gre domačim in nazadnje smo bili pri komunistični politiki, ki zdaj zatira in izsesava našo ubogo Slovenijo in njene ljudi. Predno smo se razšli, mi je pa sosed pomolila v roke šop listov "Primorski Dnevnik," ki izhaja v Trstu in ga ji pošilja njena sestrična, ki je poročena tam. Časopisi in knjige pa mene že od nekdaj zanimajo. Zahvalil sem se ji in jih odnesel domov.

Doma sem prebril in list je še precej zanimiv; le Titovega duha je. Tito in njegovi jugoslovanski komunisti so mu vzor. Zagovarja jih na levo in desno. Uredniki najbrže zobljejo iz Titovih jasil, drugače bi ga ne hvallili kakor ga, ker pametnega razloga za to ni. Ko tako listam po tistih številkah "Primorskega Dnevnika," naletim v številki od 7. okt. na članek, ki nosi naslov: "Družbena nasprotja v Sovjetski zvezi."

Članek sam pa se glasi takole: "Pri študiju sovjetske družbe se nam vedno bolj razodeva, da so v njej izrazita družbena nasprotja. Razodene se nam, da nosijo največji revolucionarji v sebi kaj pohlepa po oblasti in bogastvu in ta kal bohotno požene, kakor hitro se ji posreči priti na oblast. Tedaj se obdajo z razkošjem in luksurom, a s hinavskimi izgovori, da je to samo zaradi reprezentance pred tujino, in skušajo dopovedati ljudem, da živijo v resnici v brezrazredni družbi, ki ne pozna bogatih in revnih. Da to ni res, dokazuje tudi dokumentirana študija, ki jo je izdalo o sovjetski družbi pred kratkim ameriško ministrstvo za delo in v kateri se na podlagi uradnih sovjetskih podatkov prikazuje velikanska razlika v plačah, ki je značilna za sovjetske razmere. Tako je na primer razlika v plačah delavcev v sovjetski jeklarski in strojni industriji skoro dvakrat večja kakor v ameriški jeklarski in strojni industriji. Najviš-

je "temeljne" plače v sovjetski jeklarski in strojni industriji so okrog tri in pol krat večje od najnižjih. V Združenih državah pa so najvišje plače le približno dvakrat večje kakor najnižje. Ameriški časnikar Benjamin West pravi, da ni v teh ugotovitvah nič novega. Že dolgo je namreč očitno, da je Sovjetska zveza vse prej kakor socialistična družba, kakršno si je zamišljal Marx v svojih spisih. Sovjetska družba je nasprotno družba z jasno določeno strukturo kast.

Na vrhu sovjetske družbene lestvice so pripadniki vodilne skupine. Takoj za njimi je drugotna poveljujoča plast v sovjetski hierarhiji — tako imenovani ustvarjalni ljudje, znanstveniki in intelektualci. Najnižje pa so velike množice delavcev in kmetov. Vmes je srednja plast, med katero spadajo pripadniki državne, strankine in tehnične birokracije.

Obe najvišji družbeni plasti posnemata smetano sovjetskega narodnega dohodka. Člani sovjetskega politbiroja imajo na leto povprečno milijon rubljev dohodkov od plače. Tisti, ki pridejo takoj za njimi, pa imajo po več sto tisoč rubljev plače na leto. Poleg teh dohodkov pa uživajo pripadniki teh najvišjih plasti še vsakovrstne druge gospodarske ugodnosti, ki na prvi pogled niso tako očitne. Zastonj ali skoro zastonj uživajo luksurna stanovanja in vile, na razpolago so jim avtomobili, luksusna letovišča, posebne trgovine, kjer lahko za zelo znižane cene kupijo najstrožje racionalirane stvari in drugo.

Celo davčni sistem je tako prikrojen, da ima od tega korist privilegirana sovjetska plast. Glavni vir državnih dohodkov je v trošarin, ki je naložena na vse važnejše predmete najširše potrošnje, predvsem na živila. Ta davek morajo plačevati vsi potrošniki brez razlike, ne glede na njihove dohodke. Pozabljene so Leninove besede: "Posredni davki pomenijo obdavčenje revnih."

Tudi dohodninski davek je prikrojen v glavnem v korist skupin z višjimi dohodki. Do 12 tisoč rubljev letnega dohodka se davek postopno večja, za dohodek nad 12 tisoč rubljev na leto pa znaša vedno samo 13 odst. V nasprotju z razkošnim življenjem višjih plasti sovjetske družbene strukture in sorazmerno dobre življenjske ravni srednje plasti je obsojena množica sovjetskih delavcev in kmetov na neverjetno nizko življenjsko raven.

Povprečni sovjetski delavec zasluži 8000 rubljev na leto, s čemer mora preživljati svojo družino, s katero stanuje v eno ali dvosobnem stanovanju. Navadno pa mora deliti stanovanje še s tremi ali štirimi drugimi družinami. Prehrana delavcev je zelo enolična in skoro ne pozna živila, ki so prihranjena za višje plasti sovjetske družbe, na primer meso, jajca, mlečni izdelki ali sveže sadje. Obleka delavcev je poceni in zanič. Delavci ne poznajo niti voženj z avtomobi-

li, pralnih strojev, televizijskih sprejemnikov in drugih takih ugodnosti, in tudi nimajo upanja, da bi bili kdaj tega deležni.

Taka je današnja sovjetska družba. Njene družbene razlike postajajo vsak dan bolj jasne in ostro začrtane.

V sovjetskem sistemu se vedno bolj uveljavljajo tudi nove nesocialistične težnje. Tako je na primer za pripadnike višje plasti vedno lažje zagotoviti tudi svojim otrokom bogastvo in oblast, ki ju sami uživajo. Taka praksa vodi do izoblikovanja aristokratskega razreda v sovjetski družbi, ki se hoče družbeno ovekoveti.

V to novo prakso spada tudi uvedba šolnin na vseh šolah razen ljudskih. Šolnine so uvedli leta 1940. To torej pomeni, da je vse šolanje na višjih šolah podvrženo šolninam in ni dostopno sovjetskim delavcem. Poleg tega uživajo otroci strankin, vojaških in kulturnih funkcionarjev in voditeljev prednosti pri šolanju in pri zaposlitvi. Pri uzakonjeni pravici dedovanja potrošnih dobrin se stalno stopnjuje razkošje višjih plasti v sovjetski družbi.

Navedeni članek je pisal komunistični pisec od Titove ideologije navdahnjen. Značilno v članku je to, da članek na vsej črti pobija komunistični družabni red v Sovjetski zvezi ali Rusiji in prikaže ta sovjetski komunistični socialni način kot tiranski, ki ustvarja novo aristokracijo v Rusiji. To je nov razred komunističnega plemstva ali veljaštva. Članek to jasno prikaže in je v tem kaj točen. Ampak pozabi pa pisec, da prav tak družabni red uvaja tudi Tito v Jugoslaviji in z njim vred njegovi komunistični kompanjoni. Ni razlike in nihče ne more najti take razlike, ki bi pokazala pri tem, češ, glejte Tito je angelček napram Stalinu. Ne tega članek ne more in tudi nihče drugi ne prikazati. Kajti oba Stalin in Tito sta v tem oziru brata rogača in tega znamenja ne more nihče izbrisati iz njihuni čel. Da se danes prepirata in da bi Stalin rad dobil v roke Tita, je vzrok le ta, ker sta se sprla radi slave in časti, ki jo Stalin hoče vzo zase, Tito bi jo pa tudi rad nekaj in radi tega je nastal spor. Rogača sta pa oba!

Kar je nepodpisani člankar navedel proti sovjetskemu družabnemu redu v Sovjetski Rusiji, to velja na vsej črti tudi proti družabnemu redu v Titovi Jugoslaviji. Tudi v Titovi Jugoslaviji sedijo in še šopirijo na vrhu komunistični veljaki in za pravlivo žive po gradovih in palačah, ubogega kmeta in ubogega delavca pa gulijo in mu ne dovolijo še ovenega kruha ne. Kmetom vlačijo živino iz hlevov, izsekali so mu že vse gozdove in je pravi suženj v primeru, kar je bil prej, pod jugoslovanskim kraljem, ali pa se preje pod avstrijskimi cesarji. To se ovreči ne da.

Člankar je udaril vehementno po komunizmu v Rusiji, ampak se ni zavedal, da je istočasno vehementno udaril tudi po Titovem komunizmu v Jugoslaviji. Se enkrat, vse to velja tudi proti komunizmu v današnji Jugoslaviji. Komunizem je povsod enak!

Radi tega se mi je zdel navedeni članek tako važen, da sem ga tu citiral dobesedno, kakor je bil priobčen v "Primorskem Dnevniku." Bolje bi kdo težko karakteziriral družabni red v Sovjetski Rusiji in tudi Titovi Jugoslaviji.

— Kljub temu, da bomo dobili novo administracijo v Washingtonu, ki bo drugega kova, kakor je bila dosedanja in bo gotovo hodila tudi po drugih novih gospodarskih potih, kakor sedanja, gre gradnja stanovanjskih hiš in poslopij naprej. Murphy Builders, ki gradijo nove hiše so še koncem novembra začeli

li z gradnjo 28 stanovanjskih hiš na Taylor cesti. Vsi ti domovi bodo stali nekaj nad \$900.000.00. Te hiše bodo imele po šest sob, med temi 3 spalne sobe in pod hišo klet v vsem obsegu, z garažo za en ali dva avtomobila in z vso najboljšo opremo. Te hiše bodo gotove tja sredi prihodnjega leta in se bodo prodajale od \$25.000 do \$35.000. To kaže, da cene hišam in posestvom ne bodo šle navzdol, marveč rajši navzgor. Tudi nekateri gradbeni delavci se menijo, da bodo kmalu prišli za zahtevami za višje plače. Dokler bo več delo stalo, je zastonj misliti, da bi izdelki bili cenejši. Tudi v prihodnjosti bo vedno 2x2-4.

— Iz Koreje se je pred nekaj dnevi vrnil korporal Tone R. Russ, sin znane slovenske družine Mr. in Mrs. Anton Russ, na Raub St. Tone ve marsikaj zanimivega povedati iz vojaškega življenja v Koreji. Mi tu se niti predstavljati ne moremo, s kakimi potežkočami se naši vojaki srečavajo v korejskih hribih. Želim mu v polni meri oddiha in počitka med domačimi in ga iskreno pozdravljamo!

Vsem čitateljem moje kolone želim prav srečno in zdravo novo leto! Meni naj pa oprostite, ker jih dolgočasim z mojimi dopisi. Jih bo že enkrat konec, kakor je vsake stvari na tem svetu. Tone s hriba.

Izven zakona

New York, N. Y. — Spomnim se, da so bili gotovi zločinci v srednjem veku proglašeni za "Vogelfrei," da jih vsak lahko ubije ali ustrelji kakor ptico. Danes je duhovnik v Jugoslaviji izven zakona in karkoli kdo zakrivi proti duhovniku, ni poklican na odgovornost, ni postopka po zakonu. Videli smo, da je bilo tako pri škofu Vovku, ko so ga v Novem mestu polili z benzinom in zažgali. Enak slučaj je v kanadskem listu. "Ensigne" popisala tamkajšnja žurnalistka Slovenka Miss Grebene, ki ga je sama doživela v Kočevju, ko je bila na obisku v "starem kraju."

Sedaj pa isto vidimo zopet pri zavitkih na duhovnike. Naj navedemo le nekaj primerov. Iz Clevelanda so poslali nekaj poškodene obleke in nekaj manipulov iz zapuščine umrlega duhovnika v "stari kraj," pa je carinarna predpisala 78.000 din carine. Seveda naslovnik ni hotel prevzeti zavitka, ker ni zmogel takega plačila, niti ni bilo vse skupaj toliko vredno.

Zavitek s svečami carinijo tako različno, da se vidi, da ne gre to po zakonu, ampak da je navodilo uvoz takih zavitkov preprečiti. Naj navedemo zopet le par slučajeve.

"Prišel je paket s svečami in so nam povedali, da stane uvoz za vsako kilo sveč 2.400 din, to je trikratno tukajšno ceno. Vprašali smo naslednji dan še enkrat, če ne bi bila kaka pomota, pa so nam povedali, da je za uvožene sveče treba plačati trikratno tukajšno ceno plus 20% kot carino. Za kilo bi bilo plačati 2.880 din, za celoten zavitek (ker menda računajo bruto težo) 31.200 din plus carina 6.240 din. Skupaj bi bilo torej 37.440 din."

Drug slučaj! Izračunali so, da moram plačati za zavitek s svečami 2.160 din. Nisem imel toliko denarja in sem ga šel iskati. Pozneje so menda ugotovili, da so sveče cenejše in sem končno plačal samo 1.830 din." Zavitka sta bila v obeh slučajih čisto enaka z enako težo sveč, pa vendar taka razlika med dvema carinarnama v Sloveniji!

Tretji slučaj! "Poslali smo župniku star plašč in je plačal zanj carine 5.500 din. V drugem slučaju je poslala moja sorodnica star plašč in nekaj štol in manjstrov, pa so morali plačati celih 9.000 din."

Tako daleč gredo z gaženjem zakona, da skoro ne bo mogoče duhovnikom več pošiljati, vsaj

cerkvenih stvari ne: sveč, paramentov, talarjev in podobno. Gotovo pa je, in ne kaže nasloviti pošiljke na župni urad ali na cerkev ali slično. Menda bi bilo celo boljše, da se namesto na duhovnika pošiljka naslovi na kako osebo, ki je v župnišču ali sosedstvu, ki bi bila pripravljena izročiti pošiljko duhovniku.

Čudno je to, da je Zapad za tako očitno gaženje vseh zakonov s strani komunistov tako neobčutljiv. Saj mora vendar vedeti, da ne more imeti nobene ga zaupanja v obrambeno sposobnost države, katere državljani so brezpravni. Taki državljani ne bodo imeli prav nobenega interesa, da bi državo branili. Vsa oborožitev ne bo nič pomagala, če državljani ne bodo imeli volje, da bi to državo branili. Jugoslavija je danes pašaluk komunistov, ki se izdevajo nad kmetom, nad katoličanom, nad duhovnikom, nad Cerkvijo. Kako naj bi se zahtevalo, da kmetški sinovi postavijo svoje življenje za obrambo domovine, če pa povsod vidijo, da za kmeta, katoličana, duhovnika, sploh za poštenega človeka v tej državi ni pravice, ni možnosti življenja.

I. B.

IVERI

PRIPRAVA?

Na železnih cestah v Severnoj Koreji opažajo v zadnjih dneh veliko živahnost. Dolgi vlaki in cele kolone tovornih avtomobilov vozijo proti jugu. Ali se komunisti pripravljajo samo na dolgo zimo ali pa dovažajo vojaške prebščine, ki naj bi jih rabili za veliko ofenzivo, ni gotovo.

* * *

SLABI IZGLEDI

Poznavalci Anthony Edena, angleškega zunanjega ministra in F. Dullesa, državnega tajnika nove administracije, se boje, da se gospoda ne bosta prav dobro vzela skupaj. Eden je menda nejevoljen na Dullesa še iz časa razgovorov za mirovno pogodbo z Japonsko. Osebo razpoloženje pri diplomatih ne igra nobene vloge, vsaj smelo jo ne bi, zato se nam ni treba bati, da bi se gospoda sprla, če ne bo kakih drugih pomembnejših vprašanj in teh gotovo ne bo manjkalo.

* * *

A. STEVENSON POJDE NA POT

Demokratski predsedniški kandidat Adlai Stevenson bo 12. januarja zaključil svojo governersko službo v Illinois, nato pravijo, da bo pripravljaj izdajo svojih govorov, kasneje pa da se bo podal na pot po svetu. Natancnejše namerava menda ogledati razmere na Daljnem vzhodu. Ustavil se bo tudi na Koreji. Po povratku domov bo o vsem, kar bo videl, napisal knjigo, nato pa se znova posvetil odvetniški praksi.

* * *

NAPREDEK

V ZDA izdelamo sedaj 60 jet strojev na dan v primeri s 17 pred enim letom. Iz navedenega se vidi, da le nismo držali križem rok in smo se kar hiteli pripravljati za vsak slučaj.

* * *

NE SAMO ZA ZABAVO

Naša mornarica ima zaposleno skupino strokovnjakov, ki proučujejo takozvane kozmične žarke. Naj seveda nihče ne misli, da mečem denar proč samo zato, da bi preskrbeli zabavo učenjakom. Stvar je izredno pomembna in nam utegne prinesiti še veliko strašnejša bojna sredstva kot sta atomska in vodikova bomba. Torej vse to delo v resnici ni za zabavo...

Star lovec

Prvi gonjač: Pogled onega lovca. Star je že 70 let, pa še vedno hodi na lov.

Drugi gonjač: Da, ta mi je že obstrlel očeta in deda.

Zgodovina slovenskega naroda

Strogo je bilo zapovedano, kdaj je treba najeti občinskega črednika, ki je moral paziti na živino tako, kakor bi bila njegova in si je smel najeti pomagala, tretinjaka. Kaznovan je bil, kdor je rabil krivično mero in vago, po noči razgrajal, na polju igral, med mašo točil vino, ali kdor ni zapiral za seboj lese. Prepovedano je bilo obsekavati drevesa visoko do vrha, ali delati pred nedeljo in praznikom čez delopust, ki ga je naznanjal čuvaj ali cerkveni zvon. Tudi zdravstvenih ukazov ni manjkalo, na pr. da je treba mrhovino na primernem kraju dovolj globoko zakopati.

V vinorodnih krajih so se vršile posebne "gorske pravde", pri katerih so imeli besedo od viničarjev izvoljeni "gorniki" ali "gorščaki". Bile so to prava, neodvisna kmečka sodišča, sestavljena iz 13 vinogradnikov, samih kmetov. Predsedoval je "gorski župan", ki se je vsako leto na novo volil, drugi gorniki so bili njegovi prisledniki.

Gorska pravda se je vršila dvakrat v letu, spomladi med Veliko nočjo in Binkoštni in jeseni precej po trgatvi, na vinskih gorah, ki so bile že od starodavnih časov določene. K tem shodom je moral prihajati brez izjeme vsak podložni vinogradnik, če je imel kaj opraviti ali pa nič. Kdor je izostal in si ni preskrbel namestnika, je bil kaznovan. Gorski župan je potem navzočim raztolmačil gorski zakon in poklical na odgovor vse one, ki so se tekom leta kakorkoli pregrešili proti njemu ali proti starodavnim navadam, veljavnim v vinskih gorah.

Skoraj nikdar ni minila gorska pravda, da ni bil ta ali oni vinogradnik obsojen. Gorniki so morali zlasti paziti na to, da so se stara gorska pota pravočasno in temeljito popravljala, na novo nastala razdirala, da živina ni delala v vinogradih škode, da so bile zagraje in mejniki v redu, da se v vinogradih ni sadilo preveč drevja in kar je še drugih določb zahtevalo umno gospodarstvo. Kmetu, ki ni vsako leto obrezal trto, ali jih tri leta zaporedoma ni okopal, je zapadel vinograd gosposki. Kdor je ukradel sosedu kole, mu vlomil v zidanico ali posekal trto, je bil kaznovan z glabo 10 mark. Kdor pa ni plačal globe, temu se je odsekala noga, s katero je bil najprej stopil v tuji hram, ali

roka, s katero je delal škodo.

Gorske pravde so bile za vinogradnike dragocene svoboščine, ki so jih varovale pred nasilstvom in samovoljnostjo graščakov in kakršne se v gospodarskem življenju našega kmeta niso z lepa pojavile. Njih pričetki segajo nazaj v zgodnji srednji vek in vzlic grajskemu gospodarstvu so se ohranile do konca 18. stoletja. Avstrijski vladarji so slovenskeim kmetom to skromno obliko avtonomije (samostojnosti) večkrat potrdili.

L. 1584. je potrdil nadvojvoda Karol gorski zakonik za Notranjo Avstrijo, ki je bil spisan v slovenskem jeziku. Bila je to prva vladna listina izdana v slovensčini. O gorskem zakonu in gorskih pravih ljudje dandanes po vinskih gorah ne vedo nič več povedati, dasiravno so se pred pol drug sto leti še vršile. Besede "gorski gospod", "gorniki" "gorščak" ali "mejaši" kot prisledniki gorskih pravih so se poizgubile iz našega besednega zaklada, kakor so izginile osebe, katere so zaznamovale. Le še priimek "Gornik" nas spominja na staro ustanovo.

23. Kmečki upori ob koncu srednjega veka.

V mirnih časih in urejenih državah razmerah je bil položaj podložnih kmetov vzdržljiv, pod pravično gosposko, ki se je držala urbarskih dolžnosti celo prav dober, dasiravno je bila brezpravnost kmečkega stanu žalostna dediščina, ki ga je brezpogojno izročala samovoljnosti grajske gospode.

Tudi v srednjem veku so se vpoštevale osebne vrline. Z delavnostjo in umnim gospodarstvom se je marsikdo dvignil do velikega blagostanja, se odkupil podložnosti in se povzpelo do plemiča. Revni vitezi so si šteli v srečo, ako so dobili bogato kmečko hčer za ženo in bogati kmetje so se včasih ženili pri revnih viteških hčerah, ker so upali, da si tem potom pridobijo viteško dostojanstvo. Iz srednjega veka imamo mnogo poročil, ki slikajo kmečko življenje v ugodni luči. "Kmetje nosijo lepšo obleko, kakor gospoda," piše koroški župnik Unrest sredi 15. stoletja, "in pijejo boljše vino."

O silovitih kmečkih uporih proti gospodi po naših krajih nam iz srednjega veka ni skoraj nič znanega. Edini zgled te vrste je upor stiških kmetov l. 1358., ki pa ni bil nasilen in krvav. Kmetje so odpovedali samostanu pokorščino, ker jim je bil opat Nikolaj zvišal naklade, pa so se pozneje zopet z lepa pobotali.

Proti koncu srednjega veka se je iz mnogoterih vzrokov položaj kmečkega stanu izdatno poslabšal in slednjič povzročil velike socialne boje, ki so se deloma tudi v naslednjih stoletjih ponavljali.

Pred vsem so povzročili kmečko bedo dolgotrajni in hudi boji, ki so vznemirjali naše dežele za vladne cesarja Friderika III., najprej boji s Celjani in Vitovcem za celjsko dediščino, potem divjanje Baumkircherjevih najemnikov, ki so neusmiljeno požigali in plenili kmetijske vasi. Župnik Unrest piše: "Tolika škoda se je godila deželi, da je ni mogoče popisati." Komaj so se ti nemiri poravnali, je že stal pred durmi hudi Turek, ki si je poselej leto za letom zlasti pri nezavarovanih slovenskih kmetih iskal bogatega plena.

Med tem, ko so turški navali oslabil kmečko ljudstvo, mu vzeli mnogo dragocene živine in ljudi, uničili letne pridelke in pokončali cele vasi, so se pa na drugi strani množila njegova bremena in se mu prikrajševale njegove stare pravice.

(Dalje prihodnjič)

KOLEDAR

DRUŠTVENIH PRIREDITEV

DECEMBER

31. — Silvestrov večer v SND na St. Clair Ave.

31. — Dom zapadnih Slovencev na 6818 Denison Ave. priredi Silvestrovanje.

JANUAR

4. — Liga slov. kat. Amerikancev priredi v SND na St. Clair Ave. veseloigro "Trojčki."

10. — Društvo Clevelandski Slovenci št. 14 SDZ priredi zabavo s plesom v SND na St. Clair Ave.

17. — Društvo Glas clev. delavcev št. 9 SDZ priredi veselico s plesom v SND na St. Clair Ave.

17. — Koncert Josephine Petrovic in Edvarda Kenika v SND na St. Clair Ave

FEBRUAR

1. — Koncert "Slovana" v Slov. nar. domu na St. Clair Ave.

7. — Društvo "France Prešeren" št. 17 SDZ priredi veselico s plesom v SND na St. Clair Ave.

Dr. Ivan Česnik:

Prva plovba okrog sveta

Portugalec Ferdinand de Magalhaes je prevozil pod špansko zastavo neznana morja.

Hotel je v Vzhodno Indijo, da bi tam zasedel za Španijo Dišavske otoke, to je Moluke. Pri tem bi moral preko Atlantskega oceana po morski poti, ki naj bi ležala nekje ob južnoameriški obali.

Pluli so po morjih in ob obalah, ki jih do tedaj niso obiskali niti Španci niti Portugalci, tedanjim evropski pomorščaki. Da ne bi nastala radi tega med moštvo obupanost in preplah, je skrival Magalhaes pred odhodom predpise o znakih, ki naj bi veljali med ekspedicijskimi ladjami in katerim bi se morali brezpogojno pokoravati. Dodal je še odredbe, ki so bile potrebne za vzdrževanje discipline.

Magalhaesova ladja je plula vedno pred drugimi ladjami. Da

bi jo te ponoči ne zgrešile, je gorela na njej vedno lesena bakla. Če je dal Magalhaes razen bakle prižgati še svetilko ali kos vrvi, spletene iz posušenega bičevja, so morale isto storiti tudi druge ladje, kar je pomenilo, da mu sledijo. Če sta gorela poleg bakle še dva ognja, je to značilo, da naj ladje počasneje plovejo. Če so zagnali topovski strelji, je bilo treba pluti z največjo pažnjo, ker so bile v bližini sipine ali suhe zemlje. Tudi za pristajanje so veljali posebni znaki. Ponoči so bile postavljene straže, ki so se trikrat menjale.

Dne 10. avgusta 1519 so topovski strelji z ladij naznanjali odhod. Vozili so od Seville po španski reki Guadalquivir navzdol do San Lukarja, španskega pristanišča ob Atlantskem oceanu. Tu so dopolnili spremstvo.

Vse moštvo je opravilo spoved in pristopilo k sv. obhajilu. Pred odhodom je Magalhaes zahteval strogo disciplino.

Dne 20. sept. 1519 so odjadrali iz San Lukarja. Ekspedicija je imela pet ladij: Trinidad pod Magalhaesovim poveljstvom, San Antonio, Concepcion, Victoria, Santiago. Posadka je štela 265 mož.

Pluli so v južnozpadni smeri proti Kanarskim otokom. Dne 26. septembra so pristali na Tenerifi, enem izmed Kanarskih otokov in ostali tam tri dni, da so se oskrbeli z mesom, vodo in drvmi. Dne 3. okt. so nadaljevali vožnjo v južni smeri in jadrali ob zapadno - afriški obali južno od Sierra Leone. Tu je bilo morje viharno, da so mogli večkrat opazovati takozv. sv. Ilije ogenj na vrhu velikega jambora.

Od zapadnoafriške obali so vozili južnozpadno in pluli čez ekvator, dokler niso zagledali pri 23. stopinji južne širine suho zemljo. Bila je brazilska obala, ki je bila last portugalskega kralja.

Tu so našli 31. oktobra ugoden zaliv, v katerem je ležalo več otokov. (To je bila okolica današnjega Rio de Janeira). Na tej obali so se hranili s kokošmi, bananami in vrsto sadja, ki je bilo podobno velikim, okroglim jelkinim storžem in je izredno sladko dišalo. Tu je bila tudi zelo sladka vrsta trsa. Kakor goveje meso jim je dišalo tapirjevo meso. Ta živež so dobivali od domačinov z zamenjavanjem. Za železno kopačo ali železen nož so dobili pet do šest jo spremlja z vidika ravninskih.

Zato se je mladeniški Deebe so dali domačini toliko rib, da se je z njimi nasitilo deset oseb. Za majhen zvonček so prinesli veliko množino banan. Enako dobičkanosno so menjavali za živež posamezne podobne igralnih kart. Za kralja so dobili 6 kokoši.

Brazilski Indijanci niso bili kristjani, a tudi niso malikovali. Moški in ženske so bili lepo raščeni. Obleke niso nosili. Stanovali so v dolgih kočah, v

katerih je živel do 100 mož z ženami in otroki. Spali so v velikih mrežah, ki so jim rekli hanuki in so visele na tramovih koč. Ponoči so zakurili pod njimi ogenj. Železnega orodja in orožja niso poznali. Čolne so tesali s kamenitimi sekirami iz enega samega debela. Bili so tako veliki, da je sedelo v njih po 30 do 40 oseb. Vesla so bila podobna pekovskim gnetilom. Za železno sekiro so ponujali eno do dve dekleti. Žene so morale opravljati najtežja dela. Pogosto so videli, kako so nosile na glavah velika bremena z gora. Poleg njih so vedno korakali oboroženi možje. Za orožje so rabili loke iz črnega palmovega lesa in puščice.

Ako je imela žena malega otroka, ga je nosila s seboj v mali mreži, obešeni okrog vratu.

Braziljanci so imeli olivno polt in črne lase. Njihova edina obleka je bila predpasnik iz papagajevih peres. V spodnji ustnici so imeli tri luknjice, skozi katere so vtikali male cilindrične kamne, dolge približno 5 centimetrov.

V tej okolici so ostali Španci 13 dni. Nato so nadaljevali vožnjo proti jugu, dokler niso dospeli do velikega zaliva, ki je imel sladko vodo. Toda kmalu so se prepričali, da je bilo tam ustje neke reke in ne pričakovani prehod, ki naj bi jih privedel do Molukov.

Pri 49 stopinji južne širine so našli veliko pristanišče, v katerem so sklenili prezimiti. Dva meseca sta minila, ne da bi videli kakega domačina. Nekega dne se je pa nepričakovano pokazal mož velikanske postave. Bil je skoraj gol, plesal je in pel in si metal prah čez glavo. Poveljnik Magalhaes je poslal nekoga mornarja na kopno in mu naročil, naj gre proti divjaku z enakimi plesi in kretnjami, kar so smatrali, da znači prijateljstvo in mir. Velikan se je dal pripeljati k posadki in se je čudil. Dvignil je prst proti nebu, s čemer je hotel verjetno označiti, da so prišli tuji z neba.

Čez 14 dni so prišli še štirje možje iste velikosti. Vsak je bil okrašen z drugačno slikarjo. Ti Indijanci so se razumeli navzlic svoji preprostosti na zdravilstvo. Ako jih je bolel želodec, so vtaknili globoko v usta puščico, da so bljuvali. Če jih je bolela glava, so napravili v čelo zarezo. Prav tako so ravnali z ostalimi deli telesa, ako so čutili v njih bolečino. Hranili so se s surovim mlekom in koreniki s sladkim okusom. — Magalhaes je dal tem ljudem ime Patagonci, to je velikonožci.

V tem pristanišču so ostali 5 mesecev. Nazvali so ga pristanišče San Juliano. Ko se je letni čas izboljšal in so zima in viharji popustili, so odpluli 24. avgusta 1520 ob obali proti jugu.

Ob ustju reke Santa Cruz so se mudili dva meseca, da so črpali vodo in dobili drva ter da bi ugotovili, če je tu kaka vodna pot proti zapadu. Nato so nadaljevali vožnjo proti jugu. 21. oktobra so zagledali pri 50 stopinjah južne širine predgorje, ki so ga imenovali "Rt 11.000 devic", ker je bil dan, ko so zagledali to pogorje, posvečen tem devicam.

Ko so zapluli v zaliv pri tem rtu, je Magalhaes poslal dve svoji ladji naprej, da bi preiskali, kako globoko sega ta zaliv v kopno zemljo. Med tem ko so čakali pred zalivom, je nastal ponoči tako strašen vihar, da so se morali zadržati in prepustiti ladje valovom in vihru. Oni dve ladji so viharji podili globlje v zaliv, iz katerega so potem dospeli mornarji po ožini v drug zaliv. Z uspehom zadovoljni so se obrnili in so s polnimi jadri in plapolajočimi zastavami prinesli poročilo Magalhaesu. Ko je ta izvedel za uspeh poizvedovanja, je sklenil, da bodo vozili po dotični poti. — Pripluli so do zaliva, do katerega sta prispeli obe ladji. Tam

REVMATIZEM

prehlad, odvišna teža, slab obtok krvi, suhi kožni izpuščaji, to je nekaj boleznih, za katere je priporočena in po odličnih uspehih hvaležna Cernetova zdravilna kopačica. Za 1/2 znižane cene. Oglejte si pri

CHERNE HEALTH BATH

6904 St. Clair Ave. EX 1-8265

Cleveland 3, Ohio

so našli ustje dveh morskih cest. Od teh je kazala ena na jugovzhod, druga na jugozapad. Magalhaes je poslal ladjo San Antonio in Concepcion na jugozapadno morsko cesto. Ladja San Antonio je vozila hitro naprej. Krmar te ladje je sovravrazil Magalhaesa. Naslednjo noč se je uprl z ladijskim moštvo, ujel kapitana in se vrnil v Španijo.

Magalhaes se je med tem zadržal in poslal dobro opremljeno ladijo naprej proti zapadu. Vrnila se je kmalu in poročala, da je našla konec te morske ceste, ki se izliva v Tiho morje. To poročilo je izvabilo vsem solze veselja. Tako so našli iskano pot k Dišavskim otokom. Nazvali so jo "Patagonsko morsko ožino". (Pozneje je dobila ime Magalhaesova ožina). Zemljo ob obeh straneh ožine so nazvali "Ognjena zemlja" zaradi množičnih ognjev, ki so ponoči povsod goreli.

Med vožnjo se je Magalhaes zabaval s Patagoncem, katerega je vzel s seboj iz luke San Juliano. Pogovarjali so se s kretinami.

Dne 28. nov. 1520 so se odpravili iz Magalhaesove ožine na veliko morje, katero so imenovali "Tiho morje", ker niso ves čas vožnje doživeli niti enega viharja.

(Dalje prihodnjič)

Ženske dobiijo delo

Ženska za čiščenje

Ženska dobi nočno delo za čiščenje. Stalno delo in dobra plača.

Ohio Window Cleaning Company

1230 East 9th St.

CH 1-7515

(255)

MALI OGLASI

Naprodaj v starem kraju

Proda se hiša in posestvo v Starem Trgu št. 19 ob Kolpi, Slovenija. Cena v ameriškem denarju \$6000. Za več podrobnosti pišite na Alojz Fugina, 20831 Goller Ave., Cleveland 19, Ohio. —(255)

Dober kup

Lastnik odide v Arizona, mora prodati posestvo 3 stanovanj, vsaka 4 sobe, in trgovine blizu E. 55 in St. Clair, pripravo za mesnico ali "beverage store."

Tudi 3 gostilne naprodaj z licenco D-5 in stanovanje. Za cene in pogodbo kličite

A. Jelaric

Realtor VU 3-2239

Ali ste prehlajeni?

Pri nas imamo izborna zdravila da vam ustavi kašelj in prehlaj. Pridite takoj, ko čutite prehlad.

Mandel Drug

15702 WATERLOO RD.

KE 1-6634

Prijatelj's Pharmacy

SLOVENSKA LEKARNA

Prescriptions — Vitamins

First Aid Supplies

Vogal St. Clair Ave in E. 68 St.

ČE HOČETE PRODATI VAŠE POSESTVO

Mi imamo kupce z gotovino.

Za hitro postrežbo pokličite

JOS. GLOBOKAR

986 E. 74th Street

HE 1-6607

"Poglej, tukaj v Ameriški Domovini je zopet oglaševanih nekaj prav poceni predmetov!"

"Tako priliko je treba izrabiti, da se prihrani nekaj dolarjev.

"Pomni, draga ženica, vsak cent se pozna, ki ga moreva prihraniti.

"Zato vsak dan pregledjva Ameriško Domovino, ne samo novice in drugo berilo, ampak tudi oglase. Trgovci, ki oglašuje v Ameriški Domovini je zanesljiv in pri njem kupujva."

V blag spomin

DRUGE OBLETNICE SMRTI LJUBLJENE SOPROGE IN MATERE

Emilije Kraich

ki je zaspala v Gospodu dne 26. decembra 1950

Dve leti že Te zemlja krije, truplo Tvoje v grobu spi; nam pa je težko pri srcu, odkar Te več med nami ni.

Tvoji žalujoči:

TOM KRAICH, soprog
VICTOR in EMIL, sinova
BERTHA in LARY, hčeri
JOHN BALUCH, zet
STEFI TOMICH, snaha
ter VNUKI

Cleveland, O., 29. dec. 1952.

HENRIK SIENKIEWICZ:

Z ognjem in mečem

"Moj gospod," je dejal, "hotel bi tudi jaz prositi neke milosti."

"Teško bi mi bilo ti kaj odreči," je odgovoril gospod Skrzetuski, "ker se je vsled tebe vse čim najlepše izteklo."

"Saj sem si tudi jaz takoj mislil," je rekel dečko, "da mi je moj gospod namenil kako nagrado."

"Govori, česa želiš?"

Okrogli Rzedzianov obraz je potemnel, a iz oči sta mu šinila sovraštvo in srd.

"Ene milosti prosim, ničesar drugega nočem," je rekel, "gospod, daruj mi Bohuna."

"Bohuna?" je rekel osuplo gospod Skrzetuski. "Kaj hočeš z njim storiti?"

"Gospod moj, jaz si že izmislim, da ne bom imel škode in da mu bom s slabim poplačal za to, ker me je v Cehrinu osramotil. Vem, da ga moj gospod da spraviti s poti — naj mu jaz prvi poplačam!"

Obrvi Skrzetuskega so se skrčile.

"To ni mogoče!" je rekel odločno.

"O za Boga! Rajši bi bil poginil," je zaklical žalostno Rzedzian. "Zato sem živel, da se mi je prirasla sramota!"

"Zahtevaj, česar hočeš," je rekel Skrzetuski, "ničesar ti ne odrečem, a to ne more biti. Pomisli, vprašaj duhovnike, če ne bo večji greh držati se take obljube nego jo pozabiti. Božji karajoči roki ne prikladaj svoje, da bi tudi tebe nekoč ne doletela. Sramuj se, Rzedzian! Ta človek itak prosi Boga smrti — in v vrhu tega je ranjen in ujet. Ali mu hočeš biti — rabelj? Ali bodeš zvezanega onečščal, ali ranjenega pobijal? Ali si Tatar ali kozaški rezun? Dokler bom živ, tega ne bom dovolil in ne spominjaj me več o tem?"

V glasu gospoda Jana je bilo toliko sile in volje, da je dečko takoj izgubil vse upanje, samo je rekel z jokajočim glasom:

"Če bi bil zdrav, bi tudi dvem takim, kakor sem jaz, bil koš, a ker je bolan, mi ne pristoji se maščevati — kdaj mu poplačam svoje?"

"Maščevanje prepusti Bogu," je rekel Skrzetuski.

Dečko je odprl usta, hotel še nekaj govoriti, nekaj vprašati, a gospod Jan se je obrnil in šel proti šotorom, pred katerimi se je zbralo številno tovarištvo.

V sredi je sedela gospa Vitovska, poleg nje pa knežnja, okoli pa vitezi. Nekoliko pred njo je gospod Zagloba, stoječ

brez čapke, pripovedoval onim, ki so bili le pod Zborovom, o obleganju Zbaraža. Poslušali so ga vsi, zadržujoč v prsih sapo — obrazi so se izpreminjali od ginenosti in ti, ki niso bili tam, so obžalovali, da jih ni bilo tam. Gospod Jan je sedel poleg knežnje, vzel njeno roko in jo pritisnil k ustom, potem pa sta se naslonila ramo ob ramo in v tiho sedela. Solnce je že zahajalo z neba in polagoma se je delal večer. Skrzetuski se je tudi zamaknil, kakor bi hotel slišati nekaj novega za se.

Gospod Zagloba si je gladil lase in glas njegov je brnel čim dalje silneje. Vitezom je sveža pamet ali domišljija donajala pred oči te krvave dogodke: videli so torej kakor z morjem obkroženi okop in besne naskoke; slišali so vriske in ječanje in strele topov in samopalov, videli so kneza v srebrnem okopu na nasipih — sredi svinčene toče. Potem bedo, glad, te režeče noči, ko je smrt krožila kakor zlovraža velika ptica nad okopom. Odhod gospoda Podbipiete, Skrzetuskega. In poslušali so, sedaj dvigajoč oči kvišku, sedaj grabeč ročaje sabelj, a gospod Zagloba je končal sledeče:

"Sedaj je to ena mogila, en ogromen grič, a da pod njim ne leži slava Poljske in cvet viteštva in knez vojvoda in jaz in mi vsi, ki nas Kozaki sami imenujejo zbarske leve, — to je na pravilni poti!"

Izreki je gospod Zagloba pokazal na Skrzetuskega.

"Kakor živim, tako je!" sta vzkliknila Marek Sobieski in gospod Prziemski.

"Slava mu! Sreča! Zahvala!" so začeli vpiti silni glasovi viteški. "Vivat Skrzetuski! Vivat mladi par! Živel junak!" so vpili čim dalje silneje.

Navdušenje se je oprijelo vseh zbranih. Eni so hoteli po čaše, drugi so metali čapke v zrak. Vojaki so začeli rožljati s sabljami — in v kratkem je nastal splošen gromki krik:

"Slava! Slava! Živel! Živel!"

Skrzetuski kot pravi krščanski vitez, je sklonil pokorno glavo — a knežnja je vstala, strela s kitami, rdečica ji je silila v obraz, a iz oči ji je streljal ponos, saj ta vitez je imel postati njen mož — a slava mozeva pada na ženo kakor sončna svetloba na zemljo.

Že pozno v noč se je družba razšla na dve strani. Gospod Vitovski, gospod Prziemski in starosta krasnostavski so krenili s polki proti Toporovu, a Skrzetuski s knežnjo in praporom Volodijevskega v Tarnopol. Noč je bila tako vedra kakor dan. Roji zvezd so se svetili na nebu. Mesec je izšel in osvetlil s pajčevino pokrita polja. Vojaki so začeli prepevati; potem so vstale bele sopare z lok in napravile okolico, kakor bi bila ogromno jezero, ki jo razsvetljuje mesečna svetloba.

V taki noči je šel nekoč Skrzetuski iz Zbaraža in v taki noči je čutil sedaj, kako bije srce Kurčevičevne poleg njegovega.

EPILOG

Toda zgodovinska tragedija se ni končala niti pod Zbaražem niti pod Zborovom; niti prvi čin se ni tam končal. Dve leti pozneje se je zopet dvignilo vse košatstvo na boj s Poljsko. Vstal je Hmielnicki, silnejši nego kdaj prej, z njim je šel han vseh ord — in vsi vojskovodje, ki so stali že pod Zbaražem: torej divji Tuhaj-bej, Urum-murza, Artim-girej, Nuradin,

Galga, Amurat in Sabugazi. Slopi požarjev, človeški stoki so šli pred njimi — na tisoče vojniki so pokrivalo polja, polnilo gozdove, pol milijona ušt je dajalo bojni krik — in ljudem se je zdelo, da je prišel poslednji dan poljske države.

Toda tudi Poljska se je prebudila iz mrtvila ter zavrgla prejšnjo kancerjevo politiko dogovorov in pogajanj. Že se je prepričala, da le meč more zagotoviti daljši mir. Ko je torej kralj krenil proti sovražnikom, silil, je šlo z njim sto tisoč vojske in šlahte, ne vstevši oprode in služabništvo.

Manjkalo ni nobenega izmed oseb, poznanih iz naše povesti. Bil je knez Jeremija Višnioviecki z vso svojo divizijo, v kateri so po starem služili Skrzetuski in Volodijovski z dobrovoljcem Zagloba; bila sta oba hetmana. Potocki in Kalinovski, tačas že odkupljena iz tatarskega ujetništva. Bil je tudi polkovnik Štefan Carniecki, poznejši zmagalec švedskega kralja Karola Gustava, in gospod Prziemski, ki je vodil vso armado, in general Ubald in gospod Arčisevski, gospod starosta krasnostavski in njegov brat, starosta javorovski, poznejši kralj Jan III. in Ludvik Vejher, vojvoda pomorski, Jakob, vojvoda malborski, praporščak Koniecpolski, knez Dominik Zaslavski, škofje, kronski dostojanstveniki in senatorji — vsa Poljska s svojim kraljem na čelu.

Na poljih Berestečka so naposled te sovražne sile trčile druga ob drugo in tam se je bila ena izmed največjih bitek v svetovni zgodovini; od njenega odmeva se je tresla vsa takratna Evropa.

Trpela je tri dni. Prva dva dni je usoda omahovala — tretji dan je prišlo do glavnega boja, ki je odločil zmago. To bitko je začel knez Jeremija.

In videti ga je bilo na čelu vsega levega krila, kako se je gnal brez orožja, gologlav, kakor vihra po polju, na ogromne oddelke, sestoječe iz vseh jahajočih zaporoških molojcev, iz vseh Tatarjev, krimskih, bialogrodskih, iz Turkov, silistrijskih in rumelskih, iz Urumbalov, janičarjev, Srbov, Vlahov, Perijerov in drugih divjih vojevnikov, zbranih od Urala, Kapijskega morja in blata meotskega pa do Dunava.

In kakor reka izgne izpred oči v spenjenih morskimi valo-

vih, tako so izginili knežji polki v tem sovražnikovem morju. Oblak prahu je vstal na ravnini kakor razbesnjeni vrtnice in zakril borilce.

Na ta nadčloveški boj je gledala vsa vojska in kralj, podkancler Leščinski je dvigal svetlo križ in blagoslavljal z njim padajoče junake.

Vtem se je od druge strani bližal kraljevski vojski ves kozaški tabor, broječ dvesto tisoč ljudi, naježen s topovi, bruhajoč ogenj liki pozvoj, metajoči polagoma iz gozda velikanske kepe.

A preden se je njih ogromnost zakadila v boj, so začeli iz onega dima, kjer so bili izginili polki Višniovieckega, vihrati posamezni jezdec, potem deseterice, potem stotine, potem tisoči, potem deset tisoč — in poditi na griče, kjer je stal han, obkrožen od svoje izborne garde.

Divje tolpe so bežale v blaznem poplahu in neredu — poljski polki so se drevili za njimi.

Na tisoče molojcev in Tatarjev je nastalo boljše, a med njimi je ležal, razklan z mečem, zakleti sovražnik Lahov in verni zaveznik Kozakov, divji in hrabri Tuhaj-bej.

Strašni knez je triumfiral.

A kralj je opazil z očesom vojskovodje knezovo zmago in je sklenil streti ordo, preden bi utegnil prihiteti kozaški tabor.

Zakadile so vse vojske, zagrmeli so vsi topovi, raznašajoč smrt in zmešnjavo; padel je celo hanov brat, lepi Amurat, zadet s kroglo v prsi. Orde so bolestno zakričale. Preplašeni in ranjeni že začetkom bitke, je han pogledal na polje. Oddaleč sredi topov in ognja je šel gospod Prziemski in sam kralj s konjenico, a od strani je zemlja bobnela pod težo v boj hitete konjenice.

Tačas je zadržel Islam-Girej — in ni vzdrl. In zapodil se je v beg, za njim pa so se vsule v neredu vse orde in Vlahi in Urumbali in jahajoči zaporoški molojci in silistrijski Turki in poturčenci, kakor se oblak razprši pred vetrom.

Bežeče je dohitel obupani Hmielnicki, hotel preprostiti hana, da bi se vrnil v boj — toda han je srdito rignil, ko ga je zagledal; naposled je velel Tatarjem ga prijeti, privezati za konja ter ga je vlekel za seboj.

Sedaj je ostal samo kozaški tabor.

Poveljnik tabora, polkovnik

VELIKO DELA — Sedeč na klopi v newyorškem Union Square Parku krpa stari možak svoje perilo. Verjetno se pripravlja na zimo.

NOVICE.. z vsega sveta

NOVICE.. ki jih potrebujete

NOVICE.. ki jih dobite še sveže

NOVICE.. popolnoma nepristranske

NOVICE.. kolikor mogoče originalne

NOVICE.. ki so zanimive

vam vsak dan prinaša v hišo

AMERIŠKA DOMOVINA

Povejte to sosedu, ki še ni naročen nanjo

kropivenski, Dziedziala, ni vedel, kaj se je zgodilo s Hmielnickim, a ko je opazil poraz in sramoten beg vseh ord — se je ustavil, se umaknil s taborom in obstal v močvirnatih raztokih Plešove.

Vtem se je na nebu razvnel vihar in ulili so se neizmerni potoki dežja. "Bog je umival zemljo po pravični bitki."

Deževje je trajalo nekoliko dni in nekoliko dni so počivale kraljevske vojske, izmučene po prejšnjih bitkah. Ta čas se je tabor opasoval z okopi in kma-lu izpremenil v velikansko trdnjavo.

Ko se je vrnilo vreme, se je začelo obleganje — najčudnejše, kolikor se jih je kdaj videjo.

(Dalje prihodnjič)

Za Novoletne praznike...

razveselite svoje drage in prijatelje z izvrstnim domačim SLOVENSKIM VINOM

Moči vam bo dalo, srce razigralo, iz grla pesem izvabilo, skrbi prepodilo!

DOBILI SMO NOVO POŠILJKO OKUSNEGA BELEGA LJUTOMERCANA "SIPON" in KRASKEGA "TERANA", KI VSEBUJETA MNOGO ZDRAVILNIH SNOVI, ZLASTI ZELEZA IN NEKATERE VRSTE KISLINE, KI POSPE-SIJO PREBAVO IN OBNAVLJAJO KRVNI OBTOK...

DRENK BEVERAGE DISTRIBUTING, Inc.

23776 LAKELAND BLVD.

RE 1-3300—1-3301

EUCLID, OHIO

JOHN DRENK, predsednik

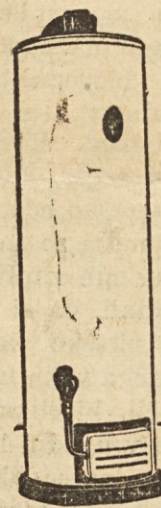

Mario Kolenc

IMEJTE VROČO VODO, KO JO RABITE

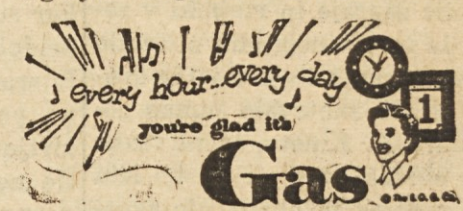

Louis Planinc

A.
U.
I.

Vroča voda za vse vaše potrebe... po temperaturi, ki vam ugaia... avtomatično! To dobite, ako imate lep nov, bel Bryant vodni grelec, ki ima ravno podlago, da vam ni treba mučiti se s čiščenjem pod njim. Zgrajen je za trajno uporabo. Oglejte si ga—Veseli ga boste!

BRYANT

Cene od \$79.00 do \$128.00

Imate do 3 leta časa za plačati

Lahko plačate poleg plinskega računa

15533-41 EUCLID AVE. at TAYLOR

Trgovina je odprta vsak ponedeljek, torek, četrtek in petek do 8. ure zvečer

Baragova Pratika

DVANAJSTI LETNIK

za navadno leto 1953

je zanimiva knjiga za vsakega Slovenca kjer koli. Za vsakega slovenskega človeka ima obilo koristnih nasvetov in obvestil. Poučne članke in spise, zanimive črtice in povesti.

Radi višjih stroškov kot povišane poštne in radi dražjega tiska stane letos nekaj več kakor lani.

S poštino stane letos \$1.25

Naročila je poslati v Money orderu, čeku, ali gotovini na:

BARAGOVA PRATIKA

6519 West 34th Street

Berwyn, Illinois

DVA
POGREBNA
ZAVODA

za
zanesljivo
izkušeno
sočutno
pogrebno
posrežbo

po
ceni, ki jo SAMI
izberete
pokličite

A. GRDINA & SONS
FUNERAL DIRECTORS
1001 East 10th St.
Minneapolis 1, Minn.